

Statsminister Erna Solberg
Statsministerens kontor
Postboks 8001 Dep,
0030 Oslo

Oslo, 22. oktober 2013

Kopi:

- Utenriksminister Børge Brende
- Kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner
- Justis- og beredskapsminister Anders Anundsen
- Finansminister Siv Jensen
- Forsvarsminister Ine Eriksen Søreide
- Leder av Venstre Trine Skei Grande
- Leder av Kristelig Folkeparti Knut Arild Hareide

Menneskerettighetene må stå sentralt i regjeringens arbeid

Statsminister Erna Solberg,

Den norske Helsingforskomité gratulerer deg og den nye regjeringen med tiltredelsen, og håper på et godt samarbeid. Vi ønsker med dette brevet å peke på noen menneskerettslige utfordringer som vi ber regjeringen prioritere. Det er etter vår mening behov for sterkt politisk fokus på gjennomføringen og overvåkingen av internasjonale menneskerettigheter; både i utenrikspolitikken og internt.

I. Fremme av menneskerettighetene internasjonalt

Den norske Helsingforskomité ser positivt på at regjeringen i sin politiske plattform understreker at «Norge skal være en aktiv bidragsyter i å bevare og styrke en forutsigbar internasjonal rettsorden». Dette er sentrale målsettinger i vårt arbeid; særlig når det gjelder å styrke respekten for og gjennomføringen av internasjonal menneske- og humanitærrett.

Regjeringen ønsker eksplisitt, i tråd med samarbeidsavtalen mellom regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti og Venstre, «å fremme demokrati, menneskerettigheter, rettsstatsprinsipper og ytringsfrihet». Vi har særlig merket oss at «nærliggende land» er trukket frem og tolker dette som at regjeringen i større grad ønsker å løfte menneskerettighetsspørsmål i Russland, Hviterussland, Ukraina, Aserbajdsjan og andre tidligere kommunistiske land. Dette mener vi er en riktig prioritering. Utviklingen i disse landene er preget av store, og i noen tilfeller økende, utfordringer når det gjelder demokrati og menneskerettigheter.

Noen ganger kan det koste å rette søkelyset mot menneskerettslige spørsmål i land som ligger nær oss og som vi har et bredt spekter av relasjoner med. Den politiske plattformen understreker at «norske næringsinteresser i utlandet» skal være en hovedprioritering for utenriktjenesten. Noen vil mene at hvis slike interesser blir skadelidende på grunn av at regjeringen har et tydelig engasjement for menneskerettighetene, så må regjeringen velge en mer forsiktig linje. Vi vil argumentere for en motsatt tilnærming: våre interesser, inkludert næringsinteresser, er på sikt bedre tjent med at land i våre nærområder (og ellers) utvikler demokrati med respekt for rettsstatens prinsipper enn at de forblir preget av autoritære styreformers.

Det kan riktignok oppstå situasjoner hvor en må velge mellom å fronte menneskerettighetene og å få en fordelaktig behandling av norske bedrifter. Vi vet at autoritære ledere gjerne «straffer» bedrifter fra land som kritiserer dem. Samtidig er det økende fokus på at bedrifter både selv må respektere menneskerettighetene og å unngå å medvirke til andres brudd. Norske myndigheter har støttet en slik utvikling både i FN og nasjonalt.

Her ligger opplagte utfordringer for norsk næringsliv og for en norsk regjering som ønsker å fremme en sterk internasjonal rettsorden. Vi er ikke i tvil om at i det lange løp, så vinner både regjeringen og bedriftene på å fronte menneskerettighetene selv om det i noen tilfeller kan skade kortsiktig gevinst.

- Vi mener at Norge har et særlig ansvar for å fremme menneskerettigheter og demokrati i land hvor norske selskaper har store interesser heller enn å være særlig tilbakeholdende i forhold til slike land. Norge bør samarbeide med andre demokratiske stater som har næringsinteresser i de samme landene. Forent og tydelig kritikk fra et knippe av viktige økonomiske samarbeidsland kan være et avgjørende bidrag når det gjelder å fremme økt respekt for menneskerettighetene.

Dessverre ser vi en kraftig tilstramming når det gjelder rammevilkårene for sivil samfunn i flere europeiske land og i Sentral-Asia. I Russland, Hviterussland og Aserbajdsjan kveles deler av sivil samfunn av restriktivt lovverk og praksis. Det er særlig organisasjoner som på ulike vis dokumenterer uheldige sider ved myndighetenes politikk som rammes; ikke minst menneskerettighets- og miljøorganisasjoner.

Etter at Putin ble president igjen i Russland i mai 2012, har det skjedd en markant tilstramning. Samtidig har det siden desember 2011 vært et stort antall demonstrasjoner og protestaksjoner som illustrerer at mange er misfornøyde med dagens styre, særlig korrupsjonen, vilkårligheten i maktutøvelsen og mangelen på grunnleggende friheter.

På bakgrunn av denne utviklingen mener vi at Norge må styrke sin støtte til demokratiske og menneskerettslige miljøer i Russland. Det er ikke alltid enkelt å vite hva som er de beste metodene – organisasjoner som mottar økonomisk støtte fra utlandet er for tiden under et sterkt press for å registrere seg som «utenlandske agenter» – men i all vår kontakt med russiske organisasjoner og enkeltpersoner blir betydningen av norsk, nordisk og europeisk engasjement understreket.

- Vi mener at dette er spørsmål som må plasseres høyt på agendaen i bilaterale samtaler mellom norske og russiske myndigheter. I et sentralt spørsmål som *domstolenes uavhengighet* står ikke det å fremme norske interesser i motsetning til det å fremme menneskerettslige prinsipper. Det er et betydelig problem for utenlandske bedrifter som opererer i Russland at de ikke kan stole på at domstolene vil avgjøre tvister og konflikter etter loven på en upartisk måte.
- Også når det gjelder Barentssamarbeidet og satsningen i nordområdene er lovstyre, respekt for inngåtte avtaler og åpenhet blant nøkkelbegrepene både i en menneskerettslig og en interessebasert sammenheng.

Blant landene i det tidligere Sovjetunionen er de fem sentral-asiatiske republikker blant dem med de tyngste menneskerettslige utfordringene. Fortsatt støtte til demokratiske bevegelser i denne delen av OSSE-regionen er av den største viktighet. Helsingforskomiteen har gjennom sitt Sentral-Asiaprogram, som er støttet av Utenriksdepartementet, vært representert i regionen med et fast kontor siden 2006. Vi ønsker velkommen et fortsatt engasjement fra regjeringen på dette område. Blant særlige utfordringer er sivile og politiske rettigheter i Kasakhstan, Tadsjikistan, Usbekistan og Turkmenistan, samt rettssikkerhet og støtte til en skjør demokratisk utvikling i Kirgisistan.

Fremmedhat, hatkriminalitet og hatpropaganda er et økende problem i Russland, men også i mange andre land i Europa. Utviklingen i EU-land som Romania, Hellas, Ungarn og Frankrike kan nevnes i en slik sammenheng. Dette må Norge være med på å bekjempe.

Vi har merket oss at Utenriksdepartementet har utarbeidet en egen Europa-strategi, hvor slike spørsmål står sentralt. Helsingforskomiteen har gjennom to rapporter i 2012 og 2013 pekt på en foruroligende utvikling i Ungarn under Fidesz-regjeringen ledet av statsminister Viktor Orbán, hvor demokratiske institusjoner er blitt svekket og makten sentralisert.¹ Samtidig mangler kraftfulle tiltak for å håndtere hatpropaganda og -kriminalitet mot rombefolkningen og jøder.

- Vi mener at Norge gjennom EØS-finansieringsordningen, bilaterale kontakter så vel som i initiativ i Europarådet, Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) og EU kan spille en viktig pådriverrolle i å sette menneskerettighets- og demokratispørsmål på dagsordenen.

Norge har en sterk rolle i FN og i forhold til FNs arbeid for menneskerettighetene. Vi er positive til at den politiske plattformen understreker at «Norge skal være en aktiv bidragsyter i FN, ...». Vi er overbevist om at Norge ytterligere kan bidra til å styrke FNs arbeid for menneskerettighetene. FNs menneskerettighetsråd er den viktigste globale politiske arenaen. Det er en betydelig utfordring at stater som ønsker å svekke det internasjonale vernet om menneskerettighetene er meget aktive her. Det har ført til at uheldige resolusjoner er blitt vedtatt; blant annet resolusjoner om at «tradisjonelle verdier» må ha forrang foran menneskerettighetene.

¹ For Helsingforskomiteens vurdering av demokrati og menneskerettigheter i Ungarn, se: http://nhc.no/no/land_og_regioner/europa/ungarn/

- Norge må bidra gjennom samarbeid med andre land til å sikre at rådet holder seg til sitt mandat om faktisk å fremme menneskerettighetene.

En viktig side ved dette arbeidet er at Norge selv er og fremstår som en god modell for andre land ved å ha sterke institusjoner på hjemmebane som sikrer full respekt for menneskerettighetene og ved systematisk å følge opp anbefalinger fra FNs og Europarådets organer. Dette er et av flere eksempler på at innenriks- og utenrikspolitikk henger nøye sammen. Norge kan ikke være en sterk stemme for menneskerettighetene ute uten å ha en sterk menneskerettighetspolitikk hjemme.

- Vi mener at regjeringen bør styrke koordinering og standardisering av de ulike departementenes oppfølging av anbefalinger fra FNs og Europarådets organer. Det må være full åpenhet om virkemidler og tiltak. Da kan Norge være tydelig i sin kritikk av stater som bryter menneskerettighetene både bilateralt og i multilaterale fora. En re-etablert og styrket nasjonal institusjon for menneskerettigheter kan spille en viktig rolle i denne sammenheng (se nedenfor).

La oss sammenfatte noen av våre viktigste oppfordringer til regjeringen på det utenrikspolitiske feltet:

- Vær tydelig i kritikk av stater som bryter menneskerettighetene. Vi vet at det blir lagt merke til og satt pris på av miljøer som ønsker å styrke menneskerettigheter og demokrati. Og vi vet at mange land med semi-autoritært eller autoritært styre er opptatt av sitt rykte. Norge har påvirkningskraft; særlig når kritikk skjer i samarbeid med og/eller koordinert med andre land.
- Øk støtten til utvikling av et robust sivilt samfunn i land som Russland, Aserbajdsjan og andre tidligere kommunistiske land i Øst-Europa og Sentral-Asia. Myndighetene i flere av disse landene ønsker å svekke den utenlandske støtten til organisasjoner som dokumenterer brudd på menneskerettighetene, alvorlige miljøproblemer, korrupsjon eller andre forhold myndighetene ønsker å holde skjult. Regjeringens svar må være at menneskerettighetene er «et legitimt internasjonalt anliggende», slik Verdenskonferansen om menneskerettigheter i Wien i 1993 slo fast. Norge kan ikke være likegyldig når de brytes. Utvikling av et sterkt sivilt samfunn er et viktig virkemiddel for å sikre respekt for menneskerettighetene og demokratiet. FNs menneskerettighetsråd har slått fast at menneskerettighetsforsvarere har rett til å samarbeide på tvers av landegrensener; også når det gjelder finansiering.
- Ha fortsatt fokus på utvikling av fremmedhat og hatkriminalitet i Europa. Vi vet at den negative utviklingen på dette området ofte har direkte sammenheng med myndighetenes politikk og lovgivningen. En av våre partnerorganisasjoner i Russland har for eksempel dokumentert at voldelige angrep på lesbiske, homofile, bifile og transpersoner (LHBT) har økt etter at ny restriktiv lovgivning som blant annet forbyr såkalt «homopropaganda» rettet mot mindreårige har trådt i kraft.
- Samarbeid nært med andre europeiske land om å bruke eksisterende mekanismer i Europarådet, FN og OSSE for å ta opp *systematiske* brudd på menneskerettighetene, særlig i land hvor vi har et bredt spekter av interesser og som ligger oss nær. Hvis vi lar slike brudd gå upåtalet risikerer vi å underminere de verdiene som Europarådet, FN og andre internasjonale organisasjoner bygger på og å svekke deres påvirkningskraft.

- Gjør Norge til en aktiv pådriver for å finne nye måter å fremme demokrati, menneskerettigheter, miljøvern og et aktivt sivilt samfunn i Russland på. Både pisk og gulrot kan fungere, også i forhold til et stort land som Russland.
- Støtt utvikling av europeisk lovgivning etter modell av den amerikanske Magnitsky-loven, men utvid rekkevidden slik at overgripere fra ethvert land (ikke bare Russland) kan nektes innreise og få sine verdier frosset. Norge må fortsatt ha kapasitet og kompetanse til å utøve universell jurisdiksjon i forhold til internasjonale kjerneforbrytelser, slik Kripos og det nasjonale statsadvokatembetet har etablert. Norge må ikke være – og ikke oppfattes – som en frihavn for menneskerettighetsovergripere.

II. Fremme av menneskerettighetene i Norge

Menneskerettighetene er grunnleggende goder for individet som staten skal respektere og beskytte. De er ikke en trussel mot demokratiet, men tvert imot en nødvendig del av et stabilt demokrati som binder flertallet, beskytter mindretallet og sikrer reell politisk konkurranse.

I mange land er demokratiet ikke først og fremst truet ved valgjuks, men ved at regjeringen styrer mediene og domstolene og hindrer opposisjonspartier i å kunne utvikle alternative politiske plattformer og presentere sin politikk til velgerne.

Menneskerettighetene begrenser makten, men ikke folkestyret. Settes de til side fører det til at avgjørende forutsetninger for et levende demokrati svekkes.

Vi oppfordrer derfor regjeringen til å markere at politiske myndigheters fremste rolle er å styrke og respektere vernet av menneskerettighetene nasjonalt og internasjonalt.

- Et viktig tiltak for å styrke menneskerettighetenes stilling internt er å vedta et eget kapittel i grunnloven med sentrale menneskerettighetsbestemmelser slik Stortingets menneskerettighetsutvalg har foreslått, og slik det er fremmet forslag om i forrige stortingsperiode. Helsingforskomiteen støtter utvalgets forslag og mener at det inneværende Stortinget har en historisk mulighet til å bringe den norske grunnloven á jour på dette viktige området.² Regjeringspartiene, Venstre og Kristelig folkeparti bør spille en pådriverrolle for å få dette til.
- Et annet viktig tiltak er å systematisere og styrke oppfølgingen av kritikk fra internasjonale tilsynsorganer. Regjeringen bør utvikle standarder som de ulike departementene må følge i sin oppfølging.
- Et tredje viktig tiltak er å ha en positiv politisk retorikk om menneskerettighetene, også når de begrenser det politiske handlingsrommet og når Norge blir kritisert av internasjonale organer.
- Et fjerde viktig tiltak er å sørge for at Norge har et effektivt vern om menneskerettighetene på hjemmebane. Vi oppfordrer regjeringen til å sette seg et ambisiøst mål når det gjelder etableringen av ny norsk nasjonal institusjon for menneskerettighetene.

² Helsingforskomiteen og Amnesty International Norge har laget et eget innspill som begrunner støtten til forslaget: <http://www.nhc.no/filestore/Dokumenter/Land/Norge/QAMRiGrunnloven2.pdf>

Norges nåværende nasjonale institusjon for menneskerettigheter ved Norsk senter for menneskerettigheter (SMR) har ikke lenger A-status i det internasjonale akkrediteringssystemet og er derfor ikke lenger fullverdig deltaker i FN. SMR, som er en del av Universitetet i Oslo, vil avslutte sin rolle som nasjonal institusjon 30. juni i 2014.

Den nye regjeringen og partiene på Stortinget må derfor prioritere arbeidet med å avklare hvordan den fremtidige institusjonen skal etableres, slik at Norge ikke blir stående uten en slik institusjon. I FN og andre internasjonale organisasjoner har rollen til nasjonale institusjoner blitt styrket i de senere årene. Norge som en pådriver på menneskerettighetsfeltet vil miste troverdighet hvis vi står uten eller har en svak nasjonal institusjon.

- Vi mener at Norge må etablere en ny nasjonal institusjon som er i samsvar med Paris-prinsippene,³ som er etablert ved lov, som er organisert utenfor forvaltningen og som kan bidra effektivt til å sikre *full* respekt for menneskerettighetene i Norge i samarbeid med myndighetene, med de nasjonale ombudene, sivilt samfunn og andre aktører.
- Vi er kritiske til å etablere en ny nasjonal institusjon som et forvaltningsorgan underlagt Utenriksdepartementet slik en tverrdepartemental arbeidsgruppe har foreslått. Regjeringen bør velge en institusjonsmodell som signaliserer åpenhet og tilgjengelighet for folk flest, og gi institusjonen tilstrekkelige ressurser slik at den kan bli en kraftfull aktør både nasjonalt og internasjonalt. Vi mener at nasjonal institusjon bør etableres som en uavhengig kommisjon, slik Sveaas-utvalget i sin tid foreslo.⁴ Den bør ha et bredt mandat og ha betydelig større ressurser enn dagens institusjon. Kommisjonen bør rapportere til Stortinget.

Regjeringen bør også signalisere en ny giv og gjennomføre tiltak på en del andre overordnede politikkområder. Vi mener at den må:

- Lage en ny helhetlig handlingsplan for en styrket menneskerettighetspolitikk nasjonalt og internasjonalt.
- Bryte med de siste årenes tilbakeholdenhet i å tiltre internasjonale menneskerettighetsavtaler. Særlig bør Norge slutte opp om avtaler som kan bidra til bedre gjennomføring av allerede eksisterende forpliktelser, herunder internasjonale klageordninger.
- Invitere til en bred og åpen dialog med norske menneskerettighetsorganisasjoner, for eksempel ved å etablere et forum hvor ulike statsråder og andre representanter fra politisk ledelse kan møte det sivile samfunn. Den norske Helsingforskomité ønsker å delta aktivt i en slik dialog, blant annet gjennom NGO-forum for menneskerettigheter.

³ Prinsipper som setter krav til organisering, mandat og forhold til myndigheter og sivilt samfunn for nasjonale institusjoner. De ble utarbeidet i Paris i 1991 og vedtatt av FN's generalforsamling i 1993.

<http://www.jus.uio.no/smr/om/nasjonal-institusjon/docs/paris--principles.pdf>

⁴ Helsingforskomiteens og andre høringsinstanser vurdering av forslaget er samlet på Utenriksdepartementets side: *Høringsdokument om vurdering av endringer av nasjonal institusjon for menneskerettigheter*, <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dok/horinger/hoeringsdok/2013/horingsdokument-om-vurdering-av-endringe.html?id=731938> Helsingforskomiteens vurdering:

http://www.regjeringen.no/pages/38381061/svar_institusjon_dnh.pdf Sveaas-utvalgets forslag: http://www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/Menneskerettigheter/rights_norway.pdf

- Sørge for at regjeringens menneskerettighetspolitikk koordineres tydelig, gjerne fra Statsministerens kontor.

Noen viktige politikkområder

A) Gjengangere i internasjonal kritikk: politiarrest, isolasjon og tvang

Norge har blitt kritisert gjentatte ganger av internasjonale menneskerettighetsorganer og av viktige aktører i Norge for at personer holdes for lenge eller unødig i politiarrest, at det brukes for mye isolasjon i fengslene, at barn blir plassert sammen med voksne i fengsler, for høy bruk av tvang i psykiatrien og manglende statistikker på tvangsbruk innen både helse-, fengsels- og politisektoren.

Et annet forhold som har vært kritisert flere ganger er mangelfull omsorg for enslige mindreårige asylsøkere.

Vi mener at regjeringen må ta tak i disse utfordringene. Det at Norge er blitt kritisert for de samme forhold gjentatte ganger skaper et inntrykk av at norske myndigheter ikke tar internasjonal kritikk på alvor. På den måten bidrar Norge til å svekke den generelle respekten for det internasjonale menneskerettighetssystemet.

Flere av problemene dreier seg også om brudd på norske regler. Manglende tiltak for å hindre nye brudd signaliserer at regelverk ikke alltid skal tas alvorlig.

B) Barn på flukt og hensynet til barns beste

I debatten om hvordan norske myndigheter bør forholde seg til barn uten opphold med lang botid ønsker Helsingforskomiteen å fremme fire hovedprinsipper.

Et hovedmål må være å sikre at Norge ikke bryter menneskerettighetene til barn, og at disse sakene blir behandlet i samsvar med grunnverdier for det norske samfunnet slik de er nedfelt i grunnloven og menneskerettsloven. Særlig prinsippet om barnets beste, slik det er formulert i FNs barnekonvensjons artikkel 3 og retten for barn til å bli hørt i saker som angår dem (artikkel 12) må veie tungt. Barnekonvensjonen er en del av menneskerettsloven, og har forrang foran annen lovgivning.

De barna det her er snakk om tilhører gjerne familier hvor familiemedlemmene har fått avslag på sine asylsøknader, men har unnlatt å reise ut av Norge. Det er derfor bestemmelsene i utlendingsloven § 38 om sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket som anvendes. Sakene dreier seg om den mulighet staten har for å gi personer som *ikke* fyller kravene i flyktningkonvensjonen *opphold på humanitært grunnlag*.

Regjeringen bør:

1. Bidra til en klargjøring av det norske regelverket om innholdet i prinsippet om barnets beste slik at den nåværende usikkerheten om hvorvidt norsk praksis i barnesakene oppfyller kravene i Barnekonvensjonen opphører.
2. Gi prinsippet om barnets beste økt vekt i en slik klargjøring.
3. Sikre at barn med særlig tilknytning til Norge, for eksempel i form av lang botid, skolegang, barnehage, språkutvikling og integrasjon i nærmiljøet, som hovedregel bør få opphold i Norge.
4. Sikre en rask behandling av asylsaker hvor barn er involvert. Rask og rettssikker behandling av søknad om asyl og effektiv effektivering av vedtak er viktig for å unngå at vi får stadig nye saker hvor barn har oppholdt seg lenge i Norge uten permanent oppholdstillatelse.

C) Norsk romani- og rompolitikk

Norge har påtatt seg menneskerettslige forpliktelser om å sikre kultur og egenart til etniske minoriteter. Fem slike grupper har status som nasjonale minoriteter i Norge, blant annet romanifolket/taterne og romfolket.

På bakgrunn av den hardhendte assimilasjonspolitikken som ble gjennomført i forhold til romanifolket under store deler av 1900-tallet, med omfattende brudd på menneskerettighetene, har Helsingforskomiteen lenge argumentert for at dagens norske politikk på området må styrkes.⁵ Et viktig skritt i riktig retning var etableringen i 2011 av et utvalg, nå ledet av Knut Vollebæk, tidligere utenriksminister og tidligere høykommissær om nasjonale minoriteter i OSSE, som skal kartlegge konsekvensene av norsk romanipolitikk, vurdere den i forhold til menneskerettighetene og foreslå tiltak for å forbedre politikken. Utvalget skal levere sin rapport 31. mai 2015.

- Vi mener av at regjeringen må legge stor vekt på å følge opp utvalgets anbefalinger, og på å utvikle politikk som kan være en god modell også for andre land når det gjelder å respektere og beskytte sårbare minoriteters rettigheter.

Beskyttelsen av nasjonale minoriteter er ikke et indre anliggende for statene. De skal samarbeide med hverandre om tiltak. I lys av en betydelig tilstrømning til Norge av EØS-borgere som tilhører romfolket de siste årene er det derfor nødvendig at sentrale myndigheter bidrar til at en menneskerettslig fundert politikk blir utviklet. En slik politikk bør innebære samarbeid med opprinnelseslandene; det vil hovedsakelig si Romania.

Norge kan spille en viktig rolle ved selv å utvikle god politikk for sine nasjonale minoriteter, og ved å bidra gjennom EØS-finansieringsordningene og på andre måter til at Romania og andre land hvor romfolk bor tar sitt menneskerettslige ansvar mer på alvor. En effektiv bruk av EØS-midlene kan bidra til å forbedre integreringen av og utviklingen for rombefolkningen i deres hjemland og også til å bedre beskyttelsen på tvers av landegrensene.

⁵ Se rapporten: *Norsk romani-/taterpolitikk. Fortid, nåtid, fremtid. En menneskerettslig vurdering av hovedtrekk i norsk politikk i forhold til romanifolket/taterne*. Oslo, april 2009.

http://www.nhc.no/filestore/Publikasjoner/Rapporter/2009/romanirapport_final_version.pdf

Et hovedproblem slik Helsingforskomiteen ser det er at myndighetene i mange europeiske land fortsatt ikke legger menneskerettighetene til grunn når de utvikler sin politikk. Derfor planlegger vi et eget prosjekt for å kartlegge romfolkspolitikken i Romania og Ungarn, og for å utarbeide anbefalinger om hvordan denne politikken kan styrkes.

I et slikt prosjekt vil vi henvise til omleggingen av den norske romani-/taterpolitikken fra 1980-tallet av, hvor menneskerettighetene har spilt en viktig rolle. Slik den norske politikken presenteres i dag bygger den Europarådets rammekonvensjon for nasjonale minoriteter.

Norge bør styrke sin politikk og utvikle gode modeller som både vil ha positive effekter for minoritetene i Norge og som kan ha overføringsverdi til situasjonen for romfolket i Sentral- og Sør-Europa.

Vi mener at regjeringen må:

- Utarbeide en handlingsplan for å styrke arbeidet med romfolksspørsmål. Planen må koordineres med myndighetene i de landene romfolk kommer fra og ha klare referanser til menneskerettighetene.
- Legge vekt på tiltak gjennom EØS-finansieringsordningene som bidrar til integrering og bedret beskyttelse av romfolk, blant annet prosjekter som dokumenterer konsekvenser av den rådende politikken på området og utarbeider anbefalinger om hvordan politikken kan forbedres, ikke minst når det gjelder utdanning, bolig og adgang til arbeidsmarkedet.

Slik vi leser den politiske plattformen, ligger hovedvekten på sivile og politiske menneskerettigheter. Det gjør det også i Helsingforskomiteens arbeid. Samtidig er vi klare på at menneskerettighetene utgjør et udelelig hele av sivile, politiske, økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter. Slik er forståelsen i Verdenserklæringen om menneskerettigheter av 1948. Slik er også den norske menneskerettighetsloven anlagt. Stortingets menneskerettighetsutvalg har også foreslått å ta inn hele spekteret av rettigheter i grunnloven.

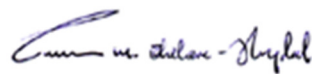
Vi håper at også din regjering vil stå for en slik helhetlig tilnærming.

Vi deltar gjerne i debatter og dialog om overordnede eller mer spesifikke spørsmål hvor Helsingforskomiteen har kompetanse.

Med vennlig hilsen,

Bjørn Engesland
Generalsekretær

Gunnar M. Ekeløve-Slydal
Assisterende generalsekretær